UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 10 10 06 05 005 9

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

DR 504 K4 1890
Kemal, Namik
Teracum-i ahval, Yavuz Sultan Selim

3966
18/53

Terācüm-i aḥvāl-i

تراجم احوال

Yavuz Sulṭān Selīm

یاوز سلطان سلیم

درسعادت

LIBRARY
DEC 2 0 1971
UNIVERSITY OF TORONTO
DR
504
K4
1890

تراجم احوال — سلطان سليم

سلطان سليم اول كه ياوز لقبيله معروفدر ٧٨٥
سنه‌سى اماسيه‌ده جهانه كلمش و صباوتنى بيوك
پدرينك مكتب تربيتنده اتمام ايده‌رك بايزيدك
جلوسندن صكره اوزمانلر مرعى اولان قانون
حكمت مقتضاسنجه طربزون سنجاغنه مأمور
اولمشدى . كندى تقليب عالمه اقتدار استعداد
فوق العاده‌سنله برادلمشكن زمان وامكان مساعد
اولمامق حسبيله قرق ايكى ياشنه كيرنجه‌يه قدر
نااهللر النده بولنان دولتك ناميهٔ اقبالنه عارض
اولان سكته‌يه تأسفله نكران اوله‌رق عمر كچوردى
آنجق بو زمان ترقيده خاندان عثمانى اعضاسنك
معارفده اك بيوكلرينه معادل و ادبياتده جمله‌سنه
فائق اوله‌جق درجه‌ده تحصيل كمال ايتمكله برابر
همتنى يالكز قلم جهتنه حصر ايتميه‌رك جهانه
دوشورمك استديكى انقلاباته برمقدمه اولمق اوزره
سنجاغنه قانون عثمانيده بر تبديل غريب اجراسيله

عادتا بر شكل استقلال پيدا ايتمشدى. اطرفنده بولنان كورجى و قزلباش امراسيله كندى كنديته معامله‌لره محاربه‌لره كيريشوردى حتى قوتى دائره‌سى خلقنه مخصر ايكن اشهب جلادتنك اياغى شرقا تفليس و جنوبا ارزنجانه قدر ايرشمشدر.

نه فائده‌سى وار كه بايزيد شفقت پدرانه‌سنى ضعف اخلاق و ميل اذواق جهتيله كنديته مشابه اولان شهزاده سلطان احمده حصر ايتديكندن سليمك خدمت شجاعتى استانبولجه بياغى جنحه رنكنده كورينور و موجب تكدير اولوردى.

برادرينك نفوذى و كنديتك اعتبارسزلغى بر درجه‌ده ايدى كه سلطان سليمان سن رشده بالغ اولديغى زمان عهده‌سنه بر سنجاق توجيهنى عرض ايتمسى اوزرينه طرف پادشاهيدن شبين قره حصارينه مأمور ايدلنجه سلطان احمد اورانك كندى سنجاغيله مجاورتنى بهانه ايدوبده همان استانبوله بر شكايتجك يازى ويرمكله چوجغك

مأموریتی بولی‌یه تحویل اولنمش بر یکی اورانك دخی مقام سلطنته قربندن وکذرکاهده بولندیغندن بحثله ینه شهزاده‌یی استثقال ایلدیکندن بیچاره بر زمانلر عمجه‌سنك بازیچهٔ هوساتی اوله‌رق اوته‌یه بری‌یه نقل اولندقدن صکره منتهای سرحدده بولنان کفه‌یه قدر کوندرلمشدر.

سلطان سلیم بو اوضاع غریبه‌یی حکیمانه هضم ایدر طورردی فقط مؤخرا ظهور ایدن ایکی بیوك سبب اختیارینی النده‌ن آله‌رق پولتیقه میدانه بر طور دیکر ایله آتلمسنی ایجاب ایتمشدر.

شویله که برطرفدن ایرانه استیلا ایدن اسماعیل صفوی تأسیس ایتدیکی ارکان شیعیتی شمشیر غالبیتنك دوکدیکی قانلرله تحکیم ایتدکدن صکره صورت خفیه‌ده سوق ایلدیکی مأمورلرله اناطولی اهالیسندن دخی پك چوق طرافدار جلب ایتمش وبو جهتله ملکك ایچنده دولتی خطرکاه انقراضه دوشوره‌جك بر آتش فساد اشتعاله باشلامشدی.

بر طرفدن بايزيدك تزايد سن مناسبتيله ذاتاً ضعيف اولان مزاجى بر قاتدها قوتدن دوشديكى جهتله سلطان احمد طرفدارلرى مناسبت دوشوردكجه القاآتنده قصور ايتميەرك سلطنتك افنديلرينه تركيچون پادشاهك قلبنده بر ميلان حاصل ايتمشلر ايدى .

سلطان سليم مخدومنك كفه طرفلرنده حكومتنى تأييد ايچون چركسلرله حربه مشغول بولنديغى آوانده بردن بره بو حركتندن طولايى تكديرى وسنجاغنه عودت امرينى حاوى پدرندن بر شديد نامه ورود ايتمكله برابر فطرت عاليه‌سنه مفتونيت جهتيله ظهور اقبالنه طالب اولان بعض اصحاب حميت طرفلرندن دخى استانبول و آناطولينك وقايعى بر تفصيل حضورينه عرض اولندى .

شهزاده بو دهشتلى خبرى آلنجه برادرينك مزاج وماهيتنى وزمانك طوروعادتنى لايقيله بيلديكندن كرك دولتى وكرك كندى حقنده نه‌قدر بيوك بر آفت

حاضرلنمقده اولدیغنی ادراك ایله هم پدرینی تسکین ایتمك وهمده ظهوراته برمناسبتلی طرفدن انتظارك چاره‌سنی بولمق ایچون کندیه مجردملکك حفظ و توسیعنه خدمت نیتیله کلدیکنی مشعر استانبوله بر عریضه تقدیم ایدرك نهایتنده حال سکونتدن شکایتله غزایه اشتغال ایچون کندینه روم ایلیده بر سنجاق توجیه اولنمسنی استدعا ایلدی.
بوکا جواب رد آلدقدن و نیازینی ایکی دفعه دها تکرار ایدرك قبول ایتدیره‌مدکدن صکره پدرینی بالذات کورمك آرزوسنه دوشدی.

بونیازی ایسه سلطان احمد طرفدارلرینی بتون بتون اوکتدیکندن یالکز جواب رد ایله اکتفا ایتمدیلر. شهزاده‌یی هرنه صورتله اولورسه اولسون عزمندن منع ایچون زمانك مشاهیر علماسندن مولانا نورالدینی تطیب و ترهیبدن مرکب سوزلرله حضورینه کوندردیلر.

مولانا شهزاده‌نك اطوار عالم پسندانه ومباحث

معقوله‌سنه نظراً استدعاسنی یالکز حقلی کورمك دکل عودت ایتدیکی زمان حضور پادشاهیده ترویجه بیله قیام ایتمشدی.

فقط بری طرفدن غلبهٔ نفوذیله سلطان بایزید بو دفعه‌کی جوابنده اناطولیده ایکی ایالت تکلیفنه حصر ایلدیکیچون شلطان سلیم پدرینه بالواسطه مرامنی افهامدن عاجز قالمش و نصل اولورسه اولسون برکره ملاقاته نائل اولمق ایچون آغرلغنی بحر احمر ایله ارسال ایله کندیسی دائره‌سی خلقنی استصحاب ایدرك قریم اوزرندن استانبوله طوغری یوریمشدی. وقتاکه سلستره والیسی طرفندن بو حرکت بابدولته عرض اولندی. سلطان احمد طرفدارانی شهزادیه بیك درلو سوء نیت اسناد ایدرك اختیارلق مناسبتیله عادتا چوخوقلاشمش اولان پادشاهی بر مکمل اردو ایله ادرنه اوزرینه چیقاردیلر.

سلطان سلیم ادرنه‌یه یاقلاشنجه مقدما مولانا نورالدین ایله کلانلردن یاننده توقیف ایتدیکی برذاتی

ارسال ایله طرف همایونه انقیادینی ومرادی مجرد برکره پدرینی کورمکدن عبارت اولدیغنی عرض ایتمکله پادشاهده آرزوی ملاقات استیلا ایتمشکن ینه شهزادهنك خصماسی بیكدرلو دسیسهلرله نیتنی تحویل ایتدیلر.

بو صرهده ایسه سلطان سلیم ادرنهیه یتیشهرك اردوی همایونك قارشوسنه نزول ایتمشدی، پدری طرفندن برمعاملهٔ مشفقانهیه انتظارده ایکن اردونك حربه حاضرلندیغنی کورنجه دائرهسنده بولنان اصحاب فطانتدن برینی حضور همایونه ارسال ایدرك انك واسطهسیله پادشاه اولادندن بولندیغی حالده پدرینك برکره یوزینی کورمکدن عبارت اولان آرزوسنك بیله استیفاسنه موفق اولهمیهجق درجهده بدبخت اولدیغندن طولایی عرض ایتدیکی شکایتلرك تأثیر خزان هرمله پژمرده اولان شفقت ابوتنده بر تازه هیجان حاصل ایتدیکندن دیدهٔ کریان ایله جکر پارهسنك مشاهدهٔ جمالنه اشتیاق کلی وبلکه

عزم قطعی کوستردی.

آنجق شهزاده‌یه خصم اولانلرکه عموما وکلا ایدی ذاتا سلطان احمدده حلم وضعفی جهتیله طرفدار اولدقلری کبی پادشاهده اولان رقت قلب وشدت تأثیر وسلطان سلیمده‌کی جودت قریحه وضرب نطق ایله برابر برکره ملاقات ایتدکاری کبی شهزاده‌نك بای حال نائل سلطنت اوله‌جغنی واوحالده وزارت نامیله پادشاهلق ایتمك ایچون تنديلرينه ميدان قالمیه‌جغنی لایقیله بیلدکارندن خوف ایتدکلری مخاطره نه قدر عظیم ایسه مداهن مقربلرك مخصوصاتندن اولان دسایس دنیه‌ده اوقدر سرعت ومهارت کوستردیلر. عاقبت ینه ایکی مشتاقك وصالنه مانع اولدیلر!

شوقدر وارکه پادشاهك شفقت پدرانه‌سنه بتون بتون غلبه ایده‌مدکارندن ینه مولانا نورالدین ملاقاتدن بشقه هر نه مرادی وارسه مبذول اولدیغنی اخبار ایچون شهزاده‌یه کوندرلدی.

بو خبر سلطان سلیمه واصل اولنجه خاندان سلطنت ایچنده صورت عبودیتده تنفیذ حکومت ایدنلرك پدرله اولاد آره‌سنده سد حائل چکه‌جك قدر غلبه‌سنه باقه‌رق بشرك اسباب غروریی تامنتهای مراتبده دخی احاطه‌ایدن عجز و سفلیته حیران و بو ملاحظاتك بالطبع قلبه ویردیکی فتور ایله املنك حصولندن مأیوس اوله‌رق آرزوسنی یته روم ایلیده بر سنجاق طلبنه حصر ایتمکله بو مطاوعتکارانه حرکتدن و بالخصوص شهزادەنك مکارم اخلاق علویت مزاجنه دائر مولانا نورالدینك افاداتندن پادشاه نهایت درجه‌ده متأثر اوله‌رق ینه ملاقات افکارینی مصرانه تجدید ایلدی.

غریبدرکه ینه موفق اوله‌مدی!

نهایت سلطان سلیمه ودین والاجه حصار انضمامیله سمندره سنجاغنی توجیه ایله برابر کندندن صکره کیمسه‌یی ولی عهد ایتمیه‌رك سلطنتی مشیته حواله ایده‌جکنی مبین بر ده عهدنامه‌ی کوندردی.

وكلا ايسه بو كشاكشلرك جريانی صره‌سنده سريعا استانبوله يتشمسنی سلطان احمدده يازمشلر ايدی. سلطان سليم بو خبری استراق ايتمكله پادشاهلك ضعف قلبنی بيلديكندن سلطان احمد استانبوله كلديكی وقت بالطبع آچيله‌جق اولان امتحان طالع ميدانندن اوزاق بولنمامق ايچون مأموريتنه عزيمتده آغر طورانوردی. و وكلانك تأثير نفوذيله پدری طرفندن حركتنی تعجيله دائر امرلر آلدقجه چونكه شهزاده سلطان قورقود ملككك بولنديغی تفرق حالندن استفاده ايچون سنجاغی اولان تكه‌دن مغنيسا اوزرينه حركت ايتمكله ذاتاً اوراده فرصت بين اولان تركمانلر، شيعه رؤساسندن شاه قولينك باشنه اجتماع ايدرك بر حادثهٔ عظما پيدا ايتمش وقورقود آغرلغنی يغما ايتدكدن بشقه كوتاهيه اوزرينه هجوم ايله اناطولی بكلر بكنی دخی اعدام ايلمش اولدقلوندن ــ سلطان سليم بو وقعه‌يی بهانه ايدرك « اناطوليده‌كی قارشقلغك نه حال كسب

ایده‌جکنه انتظار ایدییورم شاید استجدامم لازم کلور» بوللو جواب ویرزدی.

آنجق بری طرفدن کون کچدکجه اصرار زیاده‌لشدیکندن نهایت چاره‌سز قاله‌رق سنجاغنه طوغری حرکت ایلدی . و اردوی همایون عودته باشلادی .

بو حال اوزرینه ینه ظهور ایدن فرصتلرك هیچ برینی فوت ایتمامکله مألوف اولان وكلا اناطولی غائله‌سندن طولایی پادشاهك ضعف مزاجی تزاید ایتمك مناسبتیله تسلطلرینی تزییدایدرك کوکلنی تکرار سلطان احمده میل ایتدردیلر . وتودیع سلطنت امرینی اتمام ایچون اردویی طاغندیلر .

حق صدراعظم شاه قولی غائله‌سنی وسیله ایدرك سلطان احمدله بالذات کوریشوب ایشه بر قرار ویرمك ایچون اناطولی اوزرینه‌عزیمت ایتمش وسلطان احمد دخی ینه ر کلانك تعلیماتی اوزرینه قورقودك حرکتنه نظارت بهانه‌سیله انکوری یه قدر کلمشدی

اوراده صدراعظمله کورشدیلر . ومقصدلرینك اجراسنه کرك پادشاه وکرك عساکری بتون بتون اماله ایچون عصاته قارشو بر بیوك موفقیت استحصالنی امل ایتدیلر .

بو اثناده سلطان بایزیدك اکبر اولادی اولان وقره مانده فتن حادثه یه سیرجیلك ایتمکده بولنان شهنشاه وفات ایتدیکندن طولایی پادشاهك علت ضعفی بر قاتدها قوت بولمغله نه یاپیله جغنی دوشونمك ایچون عقد اولنان مجلسده حضار طرفندن حکومتك سلطان احمده ترکی تدبیر منفرد اولمق اوزره میدانه قونلدی .

یالکز او زمان مقام صدارته کلمش اولان هرسك زاده احمد پاشا بایزیدی اوغلندن دها لین الجانب کوردیکی ایچون «عسکر شهزاده یه منفعلدر سلطان سلیمك بر غائله چیقارمسندن قورقیلور» دیه رك پادشاهی ترك سلطنتدن منعه چالشدیسه ده مفید اولمدی .

نهایت طرفدارلری سلطان نامنه بیعت آلمغه باشلادیلر وکندنسنك استانبوله ورودینی محررات متوالیه ایله تعجیل ایلدیلر. بو خبرلر سلطان سلیمه زغره طرفنده واصل اولدنمی کبی دقیقه فوت ایتمکسزین کسری یه طوغری تحویل عنان ایدرك چورلی جوارنده اردوی همایونه یتشدی وبر آدمنی پدرندن وعدینی اخلاله سبب سؤال ایتمك وملاقات استمك ایچون ارسال ایلدی .

ایکی طرف ایچون دخی زمان الك مخاطره‌لی بر وقت بحران ایدی . نه پادشاهك گریهٔ حزینی فائده ویردی نه شهزاده‌نك بر غضنفر حقارت دیده کبی اظهار ایتدیکی غرینش غضب تأثیر ایتدی . شو خواهان دولت یلان کبی اظهار عجز ومسکنتله یرلرده سورینه‌رك وگاه پادشاهه صداقت وگاه وطنه حمیت کبی نظر فریب اوله‌جق بیك درلو رنکلرده گورینه‌رك مزاج مصلحتی استدکلری قدر تسمیم ایتدیلر .

Terâcim-i ahvâl-i meşâhîr

تراجم احوال مشاهیر

یاخود

زمانمز عثمانلی ادبا و محررینی

(احمد مدحت افندی)

محرری : علی مظفر

صاحب وناشری

استانبول کتبخانه‌سی صاحبی : میساق

معارف نظارت جلیله‌سنك فی ۲۳ تشرین ثانی سنه ۳۱۵
تاریخ و ۵۳۱ نومرولی رخصت رسمیه‌سنی حائزدر

درسعادت

قصبار مطبعه‌سی — باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

۱۳۱۷

افادهٔ طابع

سکز سنه‌دنبری عالم مطبوعات وکتابجیلقده اکتساب ایتمش اولدیغم تجربه نتیجه‌سی اوله‌رق دائرهٔ خدماتمی توسیعه بر قات دها صرف مساعی ایلمك فکر ونیتیله بمنه تعالی اخیراً (استانبول کتبخانه‌سنی) کشاد ایلدم. اوته‌دنبری فوق العاده آرزو ایلدیکم شیلردن بریده مشاهیر ادبامزك رسملریله تراجم احوالنی حاوی مکمل بر کلیات وجوده کتیرمك اولدیغندن (تراجم احوال مشاهیر) عنوانیله شو کتابی میدان انتشاره وضع ایلدم. شو تشبثده‌کی نیت عاجزانه‌مك مشروعیتی قدرشناسان نزدنده نظر تقدیر ایله کوریله‌جکنه شبهه‌م اولمدیغی کبی ترجمهٔ حاللرینی طلب ایلیه‌جکمز ذوات عالیه‌نك بو عاجزی تشویقاً دریغ لطف بیورمیه‌جقلرینه‌ده بیان امنیت ایدرك ختم کلام ایلرم. ومن‌اه التوفیق

(استانبول) کتبخانه‌سی صاحبی
میثاق

مقدمه

معلوم آ، ارباب قلممزی بعض زمان پك زیاده بیزار ایدوب دوشوندیرن شیلردن بری ده بزده شمدی یه قدر مشاهیرمزك تراجم احوالنه دائر لایقیله همان هیچ برشی یازلمامش اولمسیدر . واقعا شو آلتی یوز سنه‌دنبری کلوب کچن عثمانلی شعرا وارباب قلمنك تراجم احوالنی جامع اولمق اوزره یازلمش برقاچ (تذکرة الشعرا) موجود اولدیغی کبی زمانمزده دخی ترجمهٔ حال اوله‌رق برقاچ اثر یازلمامش دکلدر . آنجق (تذکرة الشعرا) دینیلن شیلر - ارباب تتبعك هرزمان معالتأسف اعتراف ایتدکلری وجه‌ایله - ترجمهٔ حال نامنه هیچ برشیئی جامع اولمیوب عادتا بحث ایتدکلری ذواتك آثار منظومه‌لرندن متشکل مجموعه‌لر حکمنده اولدیغی کبی زمانمزده یازیلان برقاچ اثرده دخی ترجمهٔ حال وحیات جهتی پك ترکچلمش وکویا تنقید آثار ایدلمك ایستنیلوب صددن بسبتون چیقیله‌رق اصحاب تراجمك مسالك ادبیه‌لری - اوروپا

مسالك ادبیه‌سنك ترجمه‌سی صورتیله ـ تفصیل اولنمش اولدیغندن نه تذاکر شعرا ایله ، نه‌ده بو یکی اثرلرله مطلوب اولان استفاده‌یی تأمین ایتمك ممکن اوله‌ماز . بناءً علیه انسان اعاظم ادبامزدن برینك ترجمهٔ حالنی اوکرنمك ایسته‌سه مقصده وصولدن بیاغی عاجز قالور . بو حال بالذات شو محرر عاجزك دخی باشمه کلدیکندن بر آره‌لق ترقیجویان شبانه برخدمت ایتمش اولمق اوزره چالیشه چاپالیه زمانمز مشاهیر ادبا و محررینك تراجم احوالنی طوپلامش و بونلرك بعضیلرینی پك مختصر ویاریم یامالاق اوله‌رق رسائل موقوته‌دن بعضلرینه درج ایتمش ایدم .

صکره بونلری بر آره‌یه طوپلایه‌رق (تراجم احوال مشاهیر) سرنامهٔ عمومیسی آلتنده جزء جزء نشر ایتمکلکم بعض طرفلردن اخطار اولندیغندن بتوفیقه تعالی ایشه مباشرت ایلدم .

اثرمك برنجی جزؤنی کرچکدن دیباجهٔ کتاب ادبیات عثمانیه اولان (احمدمدحت افندی) حضرتلری تشکیل ایتدیکی کبی دیون عمومیه دیرکتوری مرحوم عالی بك ایله فضیلتلو محمود اسعد افندی ورشاد وخالدضیا بك افندیلرك تراجم احوالنی حاوی دفترلر یازیلوب بیتمشدر .

بونلری متعاقب دیکرلری دخی (تراجم احوال مشاهیر)ه کچه جکدر. بو اثرده تشریفاته دقت ایدلمیه جکدر.

اعتراف ایدرم که بزم یازدیغمز بو ترجمهٔ حاللر دخی دخی مکمل دکلدر. زیرا (ترجمهٔ حال)اولمق اوزره یازیلان بر کتاب - غربده امثالی کوردیکی وجه ایله - یالکز بر ادیبك تاریخ تولدندن وفاتنه قدر قطع ایلدیکی رتب رسمیه‌یی ویازدیغی اثرلرك یالکز اسامیسنی حاوی اوله جق اولدقدن صکره هیچ برایشه یارایه‌ماز . او ادیبك ترجمهٔ حالندن صکره بعض مناقب حیاتی ، مسلك ادبیسنی حکایه وتفصیل ایلمك ، آثارینی برر برر میدان تدقیقه چکه‌رك مطالعه‌لره ربط ایتمك، الحاصل او ادیبی مزیات وعرفانیله طانتمق ایستر . تا که وجوده کله‌جك اثر بحق مطلوبه موافق اولسون . مثلا بز (احمدمدحت افندی) نك ترجمهٔ حالنی بر فورمه‌لق جزء ایله حکایه ایدیویرمشز . اولدیمی یا ؟ احمدمدحت افندی بحق یازلسه قوجه برجلد تشکیل ایدرکه عادتا برقرق انبار حکمنی آله‌رق هرصنف ارباب مطالعه ایچنده تلذیذ روح ایده‌جك شیلر بولور . مشارالیهك ترجمهٔ حالی، خدماتی، آثاری، باخصوص مناقب حیاتی اوقدر اوزون سلاسل حکایات تشکیل ایدرکه دها ایلریسنه کیدیلیرسه برقاچ جلد بیله حصوله کتیرر .

ایشته بزم اثرمز بو نقطهٔ نظره کوره مکمل دکلدر. یالکزجه تراجم احوالی حاوی جزؤلردن متشکلدر. دیدك یا، مقصدمز - تراجم احواله دائر همان هیچ بر کتابمز یوق ایکن - ولو مختصر اولسون درلی طوپلو بر ایکی ترجمهٔ حال یازمق اولدیغندن بو قدری‌ده مطلوبه کافیدر.

ان‌شاءاه بونلری تفصیلاً تحریر و نشر ایتمکلکمزده مقرر اولدیغندن اوزمان اکمال وظیفه ایلمش اولورز.

اما شوراسنی‌ده علاوةً درمیان ایتمه‌دن کچه‌میزکه بو جزؤلرده ترجمهٔ حال دییه ویردیکمز معلومات غایت طوغریدر. بونلرك جمله‌سی‌ده تتبعات، مراجعات و مسموعات موثوقه ایله سلسلهٔ انتظامه ربط اولنمشدر.

مع مافیه بو مختصر اثرده دخی خطالرمز ظهور ایده‌جك اولور ایسه تصحیحنی نیاز ایدرز.

اثرمزك نفعی تزاید ایدر فکریله هر جزؤه اصحاب تراجمك برر تصویرینی ربط ایلدك.

علی مظفر

احمد مدحت افندی

شو صوك یکرمی سنه ظرفنده مطبوعات و ادبیات عثمانیه‌یه متعلق اوله‌رق حصوله کلان آثار ترقیاته اماله‌ٔ نظر اولندیغی زمان الك اول فکر و نظری احمد مدحت افندی حضرتلری اشغال ایدر. چونکه وجود بهبود همایونلری بوملك وملته بربخشایش الهی وجناح معرفت پناهی بالجمله ارباب معارفك یکانه التجا کاهی اولان پادشاه معارفپرور افندمز حضرتلرینك تشویقات تاجداریلریله ترقیات ادبیهٔ عثمانیه‌یه ومطبوعاته خدمت ایدن عثمانلی ارباب قلمنك پیشواسی، کتاب مطبوعات عثمانیه‌نك دیباجهٔ افتخاری احمد مدحت افندیدر.

دیه‌بیلیرز که، عثمانلیلر ایچنده مدحت افندی‌یی بیلمین یوق کبیدر. چونکه مدحت افندی مملکتمزده قرائت مطبوعات بیله معتاد اولمدیغی بر زمانده یتیشه‌رك وخلقك درجهٔ فهم واذعاننی تقدیر ایدرك الك اول اوفاق حکایه‌لردن بدأ ایله تدریجاً خلقی مطالعه‌یه تشویق

و ادبیاتك تهذیب اخلاقه الك زیاده خادم اولان رومان قسمنه متعلق نشر ایلدیکی آثار ایله هوس مطالعه‌یه سوق ایلمش و وسائط نشریه‌سی ایله مدنیت حاضرهٔ اوروپائیه‌نك ماهیت حقیقیه‌سنی تشریح ایدرك ترقیات فکریهٔ عثمانیه‌نك پك بیوك خدمتلر ایتمشدر .

مدحت افندینك نه اولدیغی، نه یاپدیغی، یاپدقلرینك نه کبی تأثیراتی موجب اولدیغی بحقٍ آکلاته‌بیلمك ایچون بر و بلکه بر قاچ جلد یازمق لازم کلور . نته کیم بو یولده کتابلر دخی یازلمشدر .

حالبوکه بو اثرجکده اتخاذ ایتدیکمز اساسدن آیریله‌میه جغمز جهتله جلد یازمق خصوصنی بشقه بر زمانه ترك ایله بوراده مشار الیهك یالکز ترجمهٔ حالنی دیلمز دوندیکی قدر ومختصر بر صورتده وضع انظار قارئین ایده‌جکز :

مدحت افندی دور صباوتنی استانبولده کچیرمش وبعده بیوك برادری حافظ اغانك رفاقتنده طونه‌یه کیدرك دور شبابتنی اوراده امرار ایلمشدر. مدحت افندینك خلقةً حائز اولدیغی ذکای خارق العاده الك اول طونه‌ده انکشاف ایتمشدر . روسچقده فرانسزجه و ــ کندی افاده‌لری وجهله « تشهد مقداری » ــ عربجه اوقوتدیرلمشدر.

مشار الیهك بو ایلك دور شبابنده قابلرینه صیغه‌میه‌جق درجه‌لرده ابراز ایلدکلری آثار ذکا هر کسی حیرتده براقش وطونه ادارهٔ نهریه‌سی واپورلرندن برنده قاره‌ده آصیلی اولان کرهٔ مسطحه خریطه‌سی حقنده‌کی مباحثهٔ شدیده‌لری وسائر مناسبتلرله کوستردکلری افکار معقوله حدت ذکالرینی اثبات ایلمشدر .

مدحت افندی روسچقده تحصیل ایتدیکی فرانسزجه سایه‌سنده ادبیات غربیه‌یی تتبع ومطالعه‌یه باشلایه‌رق آز زمان ظرفنده پك چوق معلومات اکتساب ایتدکلرندن بر آره‌لق طونه غزته‌سی محررلکنده بولنه‌رق نشر اشعهٔ عرفان وارباب تقدیری ذکای فطریلرینه حیران ایلمشلردر.

او زمان ترکجه‌ده‌کی اقتدارلری دخی فارسی و عربی لسانلرنده‌کی رسوخلریله متناسب و کتابت رسمیه‌ده اعلی درجه‌ده حائز نصاب اولدیغنه وشعر وانشا ایله توغل ایلدیکنه بناءً طونه ولایتی مکتوبی قلمنده بولندقلری زمان مميزلرينك مظهر توجهلری اولمشدر.

صکره‌لری مدحت افندی شعر ایله اشتغال ایتمکی ترك ایلمشلر ایسه‌ده کندیلکلرندن کچدکلری زمانلر شعر

سـويلدكلرینی اعتراف ایدرلرکه فی الحقیقه بعض اثرلرنده پك معنیدار، پك کوزل قطعه‌لری کورلمه‌مش دکلدر .

الحاصل مدحت افنـدی طونه‌ده تحصیل ابتدائی‌یی یولنه قویه‌رق لذت معارف ومطبوعاتدن کرکی کبی چاشنی‌دار اولدقدن وکرچکدن پك بیوك موقعلره نامزد اولدقلرینی ارباب تقدیره تسلیم ایتدیردکدن وبر آره‌لق طونه ولایتی مکتوبی قلمنده وطونه ادارهٔ نهریه واپورلری وزنه‌سنده وسائر متفرق مأموریتلرده استخدام اولندقدن صـکره استانبوله واورادن بغداده عزیمت ایلمشدر .

مدحت افندی تاریخ وجغرافیایه وایکنجی درجه‌ده علوم طبیعیه‌یه پك زیاده میال اولدیغندن بو سیاحت شو ایلك دور تتبعلرنده کندیلرینه پك بیوك خدمت ایتمشدر . مشارالیه بر اثرلرنده بو سیاحتی اویله برصورتله تصویر ایتمشـلردرکه مطالعه‌سنه طویولماز . احتمال که (سلیمان موصلی) نك ایلك زمینی‌ده بو سیاحت فکرلرینـه زرع ایتمشدر .

مدحت افندی بغدادده برمطبعه تأسیسنه و(زوراء) غزته‌سنك تحریرینـه مأمور ایدلمکله برطرفدن بوجهته صرف مسـاعی ایلدیکی کبی دیکر جهتدن ـ اثرلرنده

حكايه ايلدكلرى وجهله - بالتصادف الده ايلدكلرى برفاضل هنديدن علوم دينيه وحكميه اوقومشلر وعلوم جغرافيه وطبيعيه‌ده‌كى تتبعلرنده دوام ايتمشلردر.

برسائقهٔ معنويه مدحت افندى‌يى شدتله نشر معارفه وممكلتده خدمات جديه ايفاسنه سوق ايتديكى جهتله اوته‌دنبرى جايكير ضميرلرى اولان فكر نشرياتى بغداده قوه‌دن فعله چيقاره‌رق الك اول جغرافيا، تاريخ، حكمت طبيعيه ، حساب ، هندسه و سائره مثللو مبادئ فنونى قلاسيق برطرزده واوزمانه قدر لسانمزده امثالى كورلمه‌مش براصول تحرير ايله تدوين ايدرك (خواجهٔ اول) ناميله بركليات نشر ايتمشلردر.

بوكليات پك زياده مظهر نظر تقدير اوله‌رق مدحت افندينك طونه‌دن برى استانبوله عكس ايدن صداى عرفانى بونكله كسب قوت ايتمشدر . مشاراليه بوندن ماعدا (قصه‌دن حصه) وسائره مثللو برقاچ اثر نشرندن صكره برادرينك وفاتى واسباب سائره الجا آتيله بغداددن استانبوله كلمشدر .

مشار اليهك عثمانلى عالم معرفتنه ومطبوعاته برصورت قطعيه‌ده قدم نهاد اولمسى بوتاريخدن بدأ ايدر .

مدحت افندی بغداددن استانبوله کلدکدن صکره درکار اولان حسن شهرت واقتدارینه مبنی جریدهٔ عسکریه باش محررلکنه تعیین اولنمش وبر طرفدنده (بصیرت) غزته‌سی محررلکنی درعهده ایدرك تقریباً ایکی یوزسکسان بش سنه‌سندن ایکی یوز سکسان سکز و طقوز سنه‌لرینه قدر بوصورتله خدمت ایتمشدر .

بصیرت محررلکنده بولندیغی زمان یازدیغی مقالات و اعاظم ارباب قلم ایله اجرا ایلدیکی مباحثات مدحت افندی‌یی عمومك هدف انظاری ایلمشدر .

بو صره‌ده (خواجهٔ اول) ی تکرار طبع ونشر ایتدکاری کبی (ضروب امثال عثمانیه) نامیله شناسی مرحومك ضروب امثالنی شرح ایدرك کتاب صورتنده نشر ایلمشدرکه (بو ضروب امثال عثمانیه) حقیقةً پك مکمل وطوغریسی امثالسز بر اثر در .

اوزمانلر مملکتمزده مطالعهٔ مطبوعات معتاد اولمیوب الده همان عمومیتله عاشق غریب وکرم الف اللیلة واللیله کبی حکایه‌لر کزمکده اولدیغی حالده مدحت افندی (لطائف روایات) ی نشر ایتمکه باشلامش واسکی باب ضبطیه جاده‌سنده کوشه باشنده بولنان کندی مطبعه‌سنده بوکلیاتك اجزاسنی بر

بر طبع ایلمشدر . کرچه مدحت افندی (لطائف روایات) ك ایلك جزئلرینی اهالینك فکرینه کوره غایت ساده بر طرزده یازمش ایسه‌ده ینه وهلهٔ اولاده خیلیجه تعریضاته هدف اولمش ومع هذا نتیجه‌ده موفقیت کندیلرنده قاله‌رق خلق بو حکایه‌لرله استیناس حاصل ایلمشدر .

سکسان سکز سنه‌سنده مدحت افندی خاجه‌پولو چارشوسنده کوچك برمطبعه تأسیس ایدرك (طغارجق) عنوانلی بر رسالهٔ موقوته نشر ایتمکه باشلامشدر . بو (طغارجق) اوزمانه وحتی زمانمزه کوره امثالسزدنیله‌جك بر رساله اولوب پك مهم مقالاتی وهله فلسفه حقنده مباحث جدیده‌یی جامعدر . بو اثرده مندرج بر قاچ مقالهٔ حکمیه‌دن طولایی مدحت افندینك دوچار اولدیغی تعریضات بوکون دخی نظر تعجبله تلقی اولنیور .

بو آره‌لق بعض ادبا درسعادتده‌کی تیاترولر ایچون پیه‌سلر ترتیبنی عزم ایتملریله مدحت افندی‌ده (اخذ ثار) ، (آچیق باش) ، (ایواه !) ، (چنکی) وسائر پیه‌سلری یازمشدر .

مدحت افندی بو صره‌لرده رأساً بر ایکی غزته نشر

ایلمش اولدیغی کبی (بصیرت)ده ایکن (کائنات) نامنده‌کی تاریخ مهمی وجوده کتیرمشدر .

(کائنـات) عثمانلیلرك کتبخانهٔ تاریخنی بحق تزیین ایتمش بر اثر مکملدر . افاده‌سی وجهله تاریخدن آلدیغی لذتی اونوتمسی قابل اوله‌میان ونه قدر بیـوك تاریخلر یازسـه ینه بیقمیه‌جغی وهوسنی الده‌میه‌جغی آکلاشیلان مدحت افندی بو (کائنات) ی هر دولت ایچون برتاریخ خصوصی یازمق صورتیـله وجوده کتیرمشدر . هله (کائنات) ك مقدمه‌سی بو کون وجودی نادر بر نسخهٔ حکمتدر . انفس اثار اولان (یر یوزنده بر ملك) بو صره‌ده نشر اولنمشدر .

چالیشمقدن بر آن خالی قالمیان، یورلمق بیلمین، نشر آثار ایچون هرشیئی ترك ایدرك یاپدیغی کتابلری خانه‌سنده جلدله‌مك صـورتیله راحت وخوابی فـدا ایدن مدحت افندی لاینقطع تعقیب مسلك ایله یکسان طقوز سنه‌سندن صکره (قرق انبار) عنوانیله برکلیات تأسیس یتمشدر .

(قرق انبار) اسـمندن‌ده اکلاشـیله‌جغی اوزره علوم و فنونه، حکایه‌یه، تاریخه متعدد کوزلری حاوی اولوب مدحت افندی بونك هرکوزنی متنوع اثرلرله طولدیرمغه

باشلامشدر كه او صره‌لرده وجوده كتيرديكى آثار ايله (پارسده بر ترك) ، (حسن ملاح) ، (حسين فلاح) ، (دنيايه ايكنجى كليش) ، (فلاطون بكله راقم افندى) ، (سليمان موصلى) وسائر آثار قيمتدار و (قرق انبار) عنوانلى مجموعهٔ كليات بو عداددهدر .

مدحت افندى مسئلهٔ زائله اثناسنده قلماً ايتديكى خدمتى سيفاً دخى ايفا ايده‌بيلمك هوسنه دوشمش و بر اركان حرب ضابطى ايچون نه‌كبى شيلرى بيلمك لازم ايسه مدت قليله ظرفنده تحصيل ايتمش ودار شوراى عسكرى‌ده امتحاننك اجراسيله - اوزمان حائز اولديغى رتبه‌سنه بدل - ميرالايلق رتبه‌سى توجيهى استدعاسنده بولنمشدر . بو حالده كندولرينك خارق العاده ذكاسنه دلالت ايدن احوالدندر .

قرق انبارده و آثار سائره‌سنده مندرج بعض مقالاتندن استدلال اولنه‌جغى اوزره او زمان فنون طبيه ايله‌ده مشغول اوله‌رق بر طبيب درجه‌سنده معلومات اكتساب و حتى رچته‌لر ويره‌بيلمك صورتيله اثبات اقتدار ايلمشدر .

مدحت افندى طقسان درت تاريخنده عهده‌سنه

احاله اولنان وظائف رسمیه‌یی ایفـا ایدرك برایکی آثار تاریخیه وجوده کتیرمش وتحریرات مدیرلکی ورتبهٔ ثانیه توجیهیله ردوسه کیدرك اوراده اولجه تأسیس ایتمش اولدیغی (مدرسهٔ سلیمانیه)یی اکمال ایلمشدر .

بو « مدرسهٔ سلیمانیه » مدحت افندینك ترجمهٔ حالنده ایریجه برشعبه تشـکیل ایتدیکی جهتله اوزون اوزادی‌یه تفصـیلات اعطاسـنه محتـاج بر شی اولدیغندن بوراده تصویری مشکلدر .

یالکز شونی دیه‌بیلیرزکه (مدرسهٔ سلیمانیه) اصول تدریسی سایه‌سنده بتون ردوس خلقی مدحت افندی‌یه منتدار قالمش و بو اصول تدریس سـایه‌سنده ردوسـده یتشدیردیکی طلابدن بعضلری بوکون علم‌فضل ومعرفتده بیوك بیوك موقعلر قازانمشدر .

مدحت افندی ردوسـدن کلدکدن صکره (اتحاد) غزته‌سنی ، دها صـکره (ترجمـان حقیقت) ی تأسیس ایلمشدر .

طقسان درت سنه‌سنده ترفیع رتبه ایله تقویم وقایع مدیریتنه تعیین اولنمش و ایکی سنه صکره انفصال ایدرك

بوصره‌ده رتبهٔ اولی صنف ثانیسنه وبرمدت صکره اولی صنف اولنه نائل اولمشلردر .

طقسان بش سنه‌سنده مطبعهٔ عامره مدیریتی انضمامیله تکرار تقویم وقایع مدیرلکنه تعیین اولنمش و طقسان آلتی سنه‌سنده تقویم وقایع انتشاره باشلامشدر . بومأموریتلر عهده‌لرنده بولندیغی حالده (ترجمان حقیقت) ایله برابر (عثمانلی) غزته‌سنی یازارلر ایدی ،

(ترجمان حقیقت) ی تأسیس ایتدکدن صکره اوچ یوز یدی سنه‌سنه قدر لاینقطع یازی یازمشدر. فی‌الحقیقه مشارالیهك اصل (یازی ماکنه‌سی) عنوان افتخار نشانی آلمسی (ترجمان حقیقت) ی تأسیسیله باشلار .

(ترجمان حقیقت) دوری اوچه تقسیم اولنور:

برنجی دوری طقسان بش سنه‌سندن طقسان طقوز سنه‌سنه قدر اولاندرکه مدحت افندی بو دورده ترجمه وتألیف اوله‌رق برچوق رومانلر و آثار حکمیه ومتفرقه وجوده کتیره‌رك بونلری اولا غزته‌یه تفرقه وبعده کتاب صورتنده نشر ایلمشدر .

ترجمه اوله‌رق (لادام اوقاملیا)، (غابریه‌لك کناهی)، (آنتونین) ، (مردود قیز) ، (قره عاشق) وسائره

وتأليف اوله‌رق (اسرار جنایات)، (حیرت)، (دردانه خانم)، (چنگی)، (واه!) کبی رومانلر بو میانده باشلیجه‌لریدر.

(شوراده اعتراف ایتملی‌یزکه مدحت افندینك اوته‌دنبری یازدیغی آثارك برر برر اسملرینی خبر ویره‌میوب آنجق بعضلرینی ذکر ایدیورز)

اونوتمیه‌لم : (لطائف روایات) هپ دوام ایتمکده ایدی . مدحت افندی برده (مصاحبات لیلیه) عنوانلی کلیات نشرینه باشلامشدرکه بونك یکرمی جزء قدری چیقمشدر . هر جزئی تربیهٔ مدنیه واخلاقیه اوزرینه مؤسس وغایت نافع مقالاتی حاویدر .

(ترجمان حقیقت)ك ایکنجی دوری (دور مناقشه) درکه طقسان طقوز تاریخندن بدء ایله اوچ یوز ایکی سنه‌سنه قدر دوام ایدر. بو اثناده مدحت افندی مرحوم معلم ناجی افندی‌یی رفاقته آله‌رق (ترجمان حقیقت)ده بر قسم ادبی آچمش واوزون مدت ارباب قلمك ایلری کانلریله اوغراشمشدر . بونلرك تفصیلی پك اوزون بر سلسلهٔ نقلیات تشکیل ایدر.

مع هذا مدحت افندی بو صره‌ده رومان تفرقه‌سنده

دوام ایتمکده و (مفصل) ی هیچ برزمان ترك ایتمه‌مکده ایدی .

بو (مفصل) کرچکدن مؤلفنی الی الابد یاد ایتدیره‌جك بر تاریخ کلیاتیدرکه هر سطری مدحت افندینك عثمانلی تاریخنده‌کی وقوف فوق العاده‌سنه بر برهان جلی حکمنده‌در. (مفصل) اکمال اولنه‌مامشدر .

(مدافعه) دخی (ترجمان حقیقت) ك برنجی وایکنجی دورلری حد فاصلنده وجوده کلمش بر اثر مهمدر . (مدافعه) مدحت افندی‌یی عموم عالم اسلامیتك مجبور شکرانی ایتمش بر اثردر .

(ترجمان حقیقت) ك اوچنجی دوری بیك اوچ یوز بش سنه‌سنه قدر امتداد ایلرکه بو صره‌ده مدحت افندی بر طرفدن (اقونومی پولتیق). (نوم وحالات نوم)، (سودای سعی وعمل)، (مخابرات) ـ ناجی افندی ایله مشترکدر ـ (مدخل و تاریخ فنون جغرافیه)، (آلایك قرالیچه‌سی)، (بیلکیچ قیز)، (دمیر بك)، (ندامتمی؟ هیهات)، (برقادینك حکایه‌سی). (بر کنج دلیقانلینك حکایه‌سی) عنوانلی آثار حکمیه ورومانلری

تأليف وترجمه و(شوپنهوئر)ك حكمت جديده‌سنی براثريله مؤاخذه ايلمشدر .

مدحت افندی طقسان آلتی سنه‌سندن اوچ يوز درت وبش سنه‌لرينه قدر (ترجمان حقيقت) ده‌بو آثار جسيمه‌يی حصوله كتيرمكله برابر ديكر جهتـدن لاينقطع علم ثروت ملله حكمياته، طبيعياته‌دائر متعددمقاله‌لر وجوده‌كتيرمش وباخصوص اوروپا مدنيتنك‌جهات سيئه‌سنی‌وعالم اسلاميتك انوار علويت نثارينی مصور پك چوق يازيلر يازمش وهله ارباب قلمی وشبانی تحصيل كمالاته تشويق ايتمكدن بر آن خالی قالمامشدر. برحالده‌كه‌بوكون الی‌قلم طوتان‌محررلرك، شبانك هربری‌مدحت‌افندی حضرتلرينه مديون‌شكراندر.

مدحت افنـدی ترجمان حقيقتـك اوچنجی دوری نهايتنده بر (منتخبات ترجمان حقيقت) نشرينه باشلا- مشدركه ترجمانه كيرن مقالات متنوعه وفنيه‌نك مهملری بونده مندرجدر .

بو (يازی ماكنـه‌سی) ، بوخارقهٔ ذكا (ترجمـان حقيقت) له لاينقطع نشر آثار عرفان ايلديكی صره‌ده برطرفدن‌ده مطبعهٔ‌عامره مديريتيله مشغول اولور ايدی. اوچ يوز سـنه‌سندن‌صكره مجلس امور صحيـه اعضـالغی

انضمامیله قرانتنه‌لر باش کتابتنه تعیین اولنمش و مطبعهٔ عامره مدیریتی کما کان عهده‌سنده قالمشدر .

اوچ یوز بش سنه‌سنده ملت عثمانیه‌نك شان و شرفنی اعلایه من عندالله موهوب اولان ذات کروبی صفات حضرت خلافتپناهی مدحت افندی‌یی استقهولم قونغره‌سنه مأمور بیورمشلردر . مدحت افندی اوراده بیوك بر خدمتده بولنمشدر .

اوت ! السنهٔ شرقیه ایچون اوروپاده هر سنه بلاد مختلفه‌ده برر قونغره تشکیل ایدلدیکی معلوم اولوب اوچ یوز بش سنه‌سنده‌ده بو قونغره‌نك اسوچ حکومتنك مقر حکومتی اولان استوقهولم شهرنده کشادی مقرر اولمسیله و طرف دولت علیه‌دن‌ده بر مرخص طلب اولنمسیله مدحت افندینك عرفان و اقتدارینی و لسان عثمانینك ترقیسی امرنده‌کی مساعیٔ متمادیه‌سنی نظر تقدیر معالی تنظیر همایونلرندن دور بیورمیان پادشاه معالی پرور ، حکمدار معرفت کستر افندمز حضرتلری مشارالیهك عهده‌سنه رتبهٔ بالا توجیهی و ایکنجی رتبه‌دن نشان ذیشان مجیدی احسانیله مذکور قونغره‌یه مأمور بیورمشلردر .

مدحت افندی حضرتلری اوچ یوز بش سنه‌سی

اغستوسنده درسعادتدن حرکتله وپاریس طریقیله استوقهولمه کیتمش واورادهکی جمعیات علمیه ایچنــده اثبات وجود ایلمشدر .

(ترجمان حقیقت) ی تأسیسندن بری لسان عثمانی‌یه ایتدیکی خدمتلر وارباب قلم ایله آچیـلان مباحثات ادبیه آره‌سنده احتیاج کوردکجه ادبیات والسـنهٔ شرقیه حقنده اجرا ایلدیکی تتبعلر مشارالیهك السنهٔ سامیه‌ده‌کی وقوفنی دوبالا ایلمش اولدیغندن بوقونغره‌ده حقا که شان عثمانی‌یه یك موافق برصورتده ایفای وظیفه ایدرك نام محترملرینك مبجلیتی برقات دها تصدیق ایتدیرمشلر و اسوچ قرالی اوسقار حضرتلرندن وقونغره طرفندن سینهٔ علم وعرفا- نلرینك نشانلرله تزیین ایدلمسنه مستحق اولمشلردر .

مدحت افنـدینك بوقونغره‌دن عثمانلیـلره یادکار اوله‌رق هدیه ایلدیکی شیلرك بری « اوروپاده برجولان » ودیکری کلنار خانم افندیدر . مادام لاقونتس اولغادوله- به‌دف ، نام دیکر کلنار خانم افندی مشارالیهی بوقونغره‌ده طانیه‌رق تشویقیله درسعادته کلمش وعثمانلیلره وعالم اسلامیته اولان محبتی حسبیله برچوق آثار نشریله عرض خدمات ایلمشدر .

« اوروپاده برجولان » ترجمه‌ده اوروپا حقنده مکمل

اوله‌رق یازلمش برنجی اثردرکه بعض کنجلر صکره‌دن تقلیدینه تشبث ایتمشلردر .

مدحت افندینك اوروپادن عودتنده ترجمان حقیقت بردور تجدده کیرمشدرکه بوکاده دردنجی دور دیه‌بیلیرز. بودور هر دوردن پارلاقدر .

بو دورده مدحت افندی تشویقات سابقه‌ده دوام ایدرك ترجمان حقیقتی بر مجموعهٔ فنون وادبیاته قلب ایتدکاری کبی بر طرفدنده کندی تفرقه‌لرینی نشر ایلمشلردر .

(صنعتکار ناموسی) ، (ادوانف حصاری) ، (پارسده اوتوز بیك بودی) ، (بن نه‌یم؟)، (مشاهدات) (اس املا) وسائره بو قبیلدندر .

مدحت افندی (لطائف روایات) ی‌ده الدن براقمیوب بو آره‌لقده (طولابدن تماشا) وسائره کبی بر قاچ جزء نشر ایتمشدر .

مشارالیه اوچ یوز سکز سنه‌سنه قدر بو وجهله (ترجمان حقیقت) ده لاینقطع یازی یازه‌رق بعده احوال صحیه‌لری حسبیله چکلمشلردر . مع هذا آره صره‌ینه (ترجمان حقیقت) ه یازی ویره‌رك بوصورتله (استبشار)ی

و (لطائف روايات) ك (جان قورتارانلر) ، (آناقر) وسائره كبي صوكنجي جزئلريني و (احمدمتين وشيرزاد) وسـائره‌يي وجوده كتيرمش اولدقلري كبي شو صـوك زمانلرده دخي (اقدام) غزته‌سنه تفرقه‌صورتيله (تعفف)، (اوروپا آداب معاشرتي) و (بشائر صدق نبوت محمديه) اسمنده‌كي اثرلريني درج ايتديرمشلر وتشويقات دائمه‌لريله (موضوعات‌العلوم) ي نشر ايتدرمكه موفق اولمشلردر. الآن دخي (ترجمان حقيقت) ي بعض مقاوله‌لريله تزيين ايتمكده‌درلر .

مع هذا مشاراليهك بكقوزده‌كي چفتلك وساحلخانه‌لرنده تتبعاتدن بران خالي قالمامقده اولدقلري محققدر. بوندن بر ايكي سـنه مقدم مجلس امور صحيه رياست ثانيه‌سي عهدهٔ عطوفتلرينه احاله بيورلمشدر .

ايشـته احمد مدحت افنديـنك ترجمهٔ حالي ديلمز دونديكي قدر بو صـورتله يازه‌بيـلدك . فقط اعـتراف ايدرز كه دها يازيله‌جق پك چوق شيلر، خبر ويريله‌جك پك‌چوق اثرلري واردر. آنجق آنلرك بويله برمقاله‌يه، ايكي مقاله‌يه صيغديرلمسي امكانسزدر . قريباً بو بابده بر

کتاب نشری مصمم اولدیغندن قارئین کرام اورایه مراجعت ایده‌بیلورلر .

نتیجهٔ کلام اوله‌رق شوراسنی عرض ایده‌جکز :

مدحت افندی ادبیاتده وعلوم طبیعیه وطبیه‌ده ، موسیقیده فوق‌العاده جائز بهره اولملری حسبیله مدنیت حاضره‌یه موافق علی‌الاعلی درجه‌ده بر محرر پراقتدار اولدقلری کبی حکایه نویسلکده‌کی مهارت فوق‌العاده‌لرینه واو یولده کوستردکلری نمونه‌لره کوره مکمل بر عثمانلی رومانجیسی وفلسفه‌ده‌کی بهره‌لرینه نظراً واجب‌الاحترام بر حکیمدرلر .

رومانجیلق و فلسفه نقطهٔ نظرنجه مدحت افندی حقنده معلومات آلمق ایستینلر محرر مقتدر اسماعیل حقی بك افندی طرفندن نشر اولنان کتابه مراجعت ایده‌بیلورلر .

اخلاقاً نهایت درجه‌ده متواضع ، خلوق وانسانیته خدمت فکریله مألوفدر .

سرعت قلمیه‌یه دنیانك هرطرفنده مدحت افندی بر نمونهٔ بی‌مثال اولمق اوزره کوستریله‌بیلور .

یقیناً معلوممزدرکه مشار الیه صحیفه‌لر طولوسی یازه‌جقلری اثرلر ایچون ـ نه قدر مهم ونه‌یه دائر اولور ایسه

اولسون ـ كاغدك بنم طرفمدن بدأ ايله بر آن توقف ايتمكسزين وهيچ بر كلمه‌يه تكرار باقوب بوزمقسزين نهايته قدر يازارلر وضبط و ربطده قاعده‌جه ذره‌جه باكلمشلرى كورلمز . بر يازديقلرينى بر دها اوقودقلرى يوقدر . بو بر خاصه‌دركه نزدده مدحت افندي‌يه مخصوص بر موهبهٔ الهيه‌در .

كذا دقت فكريه‌يه مدحت افندى الآن بيوك بر شاهدر . غريب بر شى عرض ايده‌لم :

بر آرەلق درسعادته اوروپالى بر رسام كلور . استانبول مناظرينى مصور بش اون لوحه ترسيم ايدر . بونده صبريق حاللرينه عائد لوحه وجودده كتيرر . رسملرينى ارائه ايتمك ايچون موزهٔ همايون مديرى عطوفتلو حمدى بك افندى حضرتلرى ايله سائر عثمانلى ارباب صنعت ودقتنى دعوت ايدر . مدحت افندى‌ده زوار ميانده بولنور . رسملر معاينه ايدلدكده جمله‌سى بيان حيرت وتبريكات ايدرلر . صبريق حاللرى رسملرنده كيفيت بويله اولور . فقط مدحت افندى بونى قطعياً بكنمز . رسام بوزيلور . مدحت افنديك بكنمديكى شوايمش‌كه : صبريق حاللرينك آرقه‌سنه كيدنله اوكنده كيدنلرك آياق آتيشلرى بر اولوب

آرقه‌ده‌کیلر صاغ آیاقلرینی آتنجه اوکده‌کیلرك صول آیاقلرینی آتملری لازم کلدیکی حالده رسام آرقه‌ده‌کیلری‌ده، اوکده‌کیلری‌ده بر اوله‌رق تصویر ایتمش !

مدحت افندینك ادعاسی اوزرینه درحال بر تجربه اجرا ایدیلور . رسامك یاپدیغی وضعیت اوزره یوریمك ممکن اولماز . بو صورتله رسام او مکمل، مزین، مصنع لوحه‌یی محو وافنا ایلمشدر .

ایشته بو مثال مدحت افندینك دقت فکریه‌سنه بر برهان عالی العالدر .

مدحت افندینك عسکرلکه اولان وقوفی‌ده شایان ذکردر . «ضابط»، «ادوار عسکریه» عنوانلی اثرلریله مقالات عسکریه‌سی بوکا بیوك بر دلیلدر . مدحت افندینك اك بیوك مزیتی طرز تحریریدر . فی الحقیقه مشار الیهك او طرز تحریری یالکز ذاتنه منحصردر . اك دقیق، اك مشکل بر مسئلهٔ حکمیه‌یی اطفال مکاتبه وارنجه‌یه قدر آکلاتمق، یازدیغی شیلری یالکز اوقومق بیلن بر آدمك ذهننه صوقمق بر خاصهٔ عالیه‌درکه بزده یالکز مدحت افندی‌یه مخصوص کبیدر . مدحت افندیده معقد عباره، طمطراقلی جمله یوقدر .

مع هذا مدحت افندی لطائفه میال اولدیغندن بعض اویله فقره‌لرینه تصادف اولنورکه انسان مبهوت قالور .

دها زیاده یازمغه حجممز مساعد اولمدیغندن، بوکون عثمانلیلرك نظرنده ادبیات عثمانیه‌یه شرف بخشا بر محرر مقتدر اولمق اوزره طانمش اولان احمدمدحت افندینك دها چوق سنه‌لر یشامسنه دعا خوان اوله‌رق ختم کلام ایلرم .

صوك

تراجم احوال مشاهیر

یاخود

زمانمز عثمانلی ادبا و محررینی

احمد راسم بك

محرری : محمد جلال

صاحب و ناشری

استانبول کتبخانه‌سی صاحبی : میساق

معارف نظارت جلیله‌سنك فی ۲۳ تشرین ثانی سنه ۳۱۵
تاریخلی و ۵۳۱ نومرولی رخصت رسمیه‌سنی حائزدر

درسعادت : قصبار مطبعه‌سی — باب عالی جاده‌سنده
نومرو ۳۸

۱۳۱۸

عدد : ۲

محرر کتاب : محمد جلال

برادر محترمم !

مطبوعات عثمانیه‌یه زینت بخش اولان آثار گزیده‌ڭزه بو اثر ناچیزمی نشره

اتکمیلك بو اثری یازدم

مساعده ایدرسه‌ڭز

محمد طاهر

عزیزم قدرسا عمری تقدیر ایدنلر توجه
کوستردیکلری بیه آکلادم قیمتلی
صاحبیدر. حضرت معبود بوکا
اضوت پادرانم قرداشم احمد
تشکر ایدرم

احمد راسم بك

احمد راسم بك

کوز یاشلری ! .. هیچ بر زمان اولمازکه ، قلمم «کوز یاشلری!..» کلمه‌لرینی یازارکن ذهنمه «احمد راسم» اسمی ورود ایتمسون . کندینه مخصوص بر اسلوب کزین ایله یازیلان بوتون اثرلرنده حسنك کریهٔ حقیقیسنی ارائه ایدن راسم بك ، صوك عصرك یتیشدیردیکی محررین عثمانیه‌نك سرافرازانندن بر ادیب رقت پروردر .

او - بر زمانلرك شبانی کبی - هیچ بر وقت سائقهٔ تقلیده قاپیلمامش ، توغلات ادبیه و علمیه‌سنی اکمالدن صوکره مهم اثرلریله وقایع روحیه‌یی تحلیل ایتمشدر .

هر کسه نصیب اولمایان «صاحب مسلك اولمق» مزیتی راسم بکده‌ده تجلی ایتمشدر .

«کتابهٔ غم» مؤلفی «کیجه‌لرم» ده ایام صباوتنی بر لسان معصومانه ایله تصویر ایدر . محبت مادرانه‌یی کوز اوکنه کتیرر . مکتبدن قاچدقلرینی ، یدیکی کوتکلری عادتا بر چوجوق کبی تقریر ایدرکه انسان او سطرلری اوقورکن بر حس معصومیتله کوله‌جکی ، صوکره بر حس رقتله آغلایه‌جغی کلیر ! . .

دارالشفقه‌یه کیره‌جکی اثناده والده‌سنك قپوده ، کندینك ایچریده قالدیغنی تصویر ایدرکن کوزلرك یاشار-مامسی ، قلبلرك درین بر حزنه قاپیلمامسی ممکن دکلدر .

دارالشفقه‌ده ایلك کون ، ایکندی نمازینی قیلرکن ، اوراده‌کی امامی ، محله مکتبینك خواجه‌سی ظنیله حس ایتدیکی خوف معصومانه ایشته بو قدر تصویر اولونور دینیله بیلیر .

هله آقشام غریبلکنده شو یولده متحسس اولماسی نه رقیق ، نه حزیندر :

— «بن حالا آقشام اوزری اوه کیده‌جکز ظن ایدییورم . مکر قاله‌جق ایمشم . آقشام صولری قراردی . آرقه‌داشمه دیدم که :

— سن اوه کیتمیه‌جکمیسك ؟

— هانکی اوه ؟

— کندی اویکه .
— آرتق بز اوه کیده‌جکمی یز یا ؟
— وای بوراده‌می قاله‌جغز ؟
زواللی بوینی بوکدی . حزین بر ادا ایله دیدی که :
— بوراده قاله‌جغز . »

بوراده راسم ـ بوتون اولاد بشر ایچون عبرت اوله‌جق صورتده ـ والده محبتنی تقدیر ایدرك والده‌سنی بر دفعه کورمك ایچون هر شیئه قاتلانه‌جغنی اسلوب مؤثریله ارائه ایدییور ! . .

بو کون حقیقةً بویوك آدم اطلاق شایان اولان احمد راسم تمام طقسان کیجه مکتبك او قالین دیوارلی ، ایری پنجره‌لی مضبوط قغوشنده یالکز یاتدیغنی ، همان هر کیجه مادر مهربانی رؤیاده کوردیکنی تجارب بشریه‌نك آجی بر حسیله معصومانه آکلادیر ! . . آه ! . . او زمان بوتون قارئلرك انظاری ماضی ایچنده دولاشیر ، اوزمان هپ احتساساتمزك بویله باشلادیغنی آکلارز . « اوت ! . . بزم برقسممزده بویله ایدك ! . . » دیرز ! . .

باقکز نه قدر حس ! . . باقکز آغلامازمیسکز ؟

— « بعضاً مذاکره‌خانه‌نك خارجه ناظر پنجره‌سندن سوقاغه باقاردم . سوقاغك باشنده بر قادین طورمش ، مکتبه باقیورسه هر کسه خبر ویرردم . هپمز بنم آنامدر دیه او وجود مجهولی بمسه‌دك . بر کون جمله‌مز بردن آغلایه‌رق مبصری‌ده خنچقرقلره اوغراتدق . »

اولان راسم بكك ـ نوهوسلكه عائد ـ الك كوچوك نقطه‌لری بیله منتسبین مطبوعاتده افشا ایتمك درجه‌سنده‌کی معصومیت ادیبانه‌سنه و حقیقتکولغنه آفرین‌خوان اولور.

—⊰❀⊱—

احمد راسم بكك ـ مکتب کتابلری‌ده داخل اولمق اوزره ـ تهذیب اخلاقه، تنویر اذهانه جداً خدمت و بو جهتله اولاد وطنی مجبور منت ایدن آثار فنیه و تاریخیه و ادبیه‌سی متعدددر.

«تراجم احوال مشاهیر» ی تشکیل ایدن شوکلیاتده «اختصار» دخی مقصدمز اولدیغندن راسم بكك انجق برقاچ اثرندن بحث ایده بیله‌جکز:

راسم بكك «ایلك سوکی» سی ـ حکایه یازمق یولنده‌کی ـ ایلك تجربه‌سیدر. بونده بر قسم نقایص کورولسه بیله، محررینك اوزمانکی تبعنه کوره معذور کورولور. فقط بوندن دها اول «ادبیات غربیه‌دن برنبذه» عنوانیله غربدن شرقه نقل ایتدیکی بدایع ادبیه، کوچوك کوچوك، فقط نتیجه‌لی پارچه‌لر ذوق سلیمینك، حسن انتخابنك برمرآت انعطافیدر، دینیله‌بیلیر.

«ایلك سوکی» دن صوکره... دها صوکره نشر اولونان اثرلری ایسه، مزیت ادیبانه‌سنی بوتون بوتون اثبات ایدن بدایع باهره‌دندر. «کتابهٔ غم» ده‌کی طرز

افاده ، اورادهكى احوال روحيه ، اورادهكى كوز ياشلرى هانكى اثرده وارسه كوسترلسون ! . .

على العميا بو اثرلرى قارشديرهلم . ازجمله . اليمزه « انديشهٔ حيات » ى آلالم :

انديشهٔ حيات ! . .

قابك اوستنده شو آجى فلسفه محرردر :

— « فكر برآنده ، يكرمى . اوتوزسنهلك وقايعى ، محاكماتى ايله درپيش ايدهرك تأثيراتنى كوستر . محاكمهٔ وجدانيهده شهود ، اسباب ثبوتيه ، اكثريت يوقدر . اورادهحكم قطعيدر . . »

بورادهسوكيلى زوجهسنى قيصقانديغى ايچون ، بر باباىنجىيى اولدورن . اون ايكى سنه محبوس اولان بربدبخت تصوير اولونور : زواللى ، مشروع برسوكى ايچون ايشته محكوم اولمش ! . . بوكا قارشى ، بىچارهيه اهانت ايدن زوجهسنده . بوقدر سنهلردن صوكره يانندهاويويان دليقانلىيه محبتدن ، نفرتدن ، احترازدن مركب بر نظر محترزانه وار ! . . صوكره بوقادينك ماضىيه ارجاع نظر ايتمسى نه قدر آجى ! . . ايلك سوكيسيله ، ايكنجى دفعه سوديكنى تخطر ايدييور : برنده لطافت ، ديكرنده ندامت قلب كورويور ! . . صوكره « بن هر كون بويله عذاب چكهجكمى يم ؟ » دييور ! . . شيمدى قلب بشردن اينجه بر دامار قوپاركبى اولويور ! . . اون اوچ سنهدنبرى ايسه

اسیر محنت اولان برچهره اونی آغلاتیور!.. هوسنی، آرزوسنی، شهوتنی بیتیریور!..

وظیفه‌سنی اونوتدیغندن دولایی پریشان، نادم، اوزون برعذاب وجدانی‌یه گرفتار اولدیغی حالده قالقیور، چکمجه‌سندن چیقاردیغی برفوطوغرافه باقیور!.. بونی یاواش یاواش آغزینه کوتورویور. بر گریهٔ مأیوسانه ایله برابر:

— بن سکا اهانت ایتدم! دییور!..

احمد راسم بك گبی، قادینلرك ندامت وجدانیه‌سنی بوقدر طبیعی تصویر ایتمك هر محرره میسر اولماسه گرك!

صوکره محرر، بوراده، حقیقی، حسی بر فکر صنعتکارانه ایله قادینك ندامتنی اوفاق بر تسلی‌یه تحویل ایدییور، اونی مبذول کوز یاشلریله آغلاتیور!.. اوکا «بن بویله نادم اولمالی ایدم؟» دیدیرتیور!.. قوجه‌سنك یازدیغی مکتوبه دالغین باقه‌رق، اوراده‌کی بوتون آجی حسلری تقدیر ایدییور!.. زوجی متصل اونی دوشونیور!.. محکوم اولدیغی کونی بیله یالکز اونی دوشونمشدر!.. رؤیاده، زوجه‌سنك کدر ومحنتله صولمش اولدیغنی کوردیکنی یازییور!.. اولمه‌سنی ایستیورمش... لکن زوجه‌سنك محبتیله یاشیورمش!.. طقوز سنه‌دن بری زوجه‌سنك مکتوبنی آلامامش!.. برمکتوبنی ایستیورکه هر دورلو محنتنی اونوتسون!..

مکتوب بتییور . . . بوزمان قادین، کندینی زوجندن دها بدبخت کورویور ، حتی ، اوقدر الم جکدیکی حالده، ناصل اولوبده یاشادیغنه تعجب ایدییور ! . .

ایکنجی مکتوب باشلار . . . اوزون روماتیزمه‌لر، زواللی زوجی حبسخانه‌نك خسته‌خانه‌سنده بولوندرویور . . . بوراده ینه زوجه‌سنی دوشونیور ، . . برقانلك زوجه‌سی دیه‌جکلری ایچون اوکا آجییور . . . اوله‌جکنی حس ایتدیکنی آکلاتیور . . . یالکز سبب تأثری سوکیلی زوجه‌سنی کوره‌میه‌جکندن عبارتدر . . . یانده برخسته اولیور . . . اونك حالنه غبطه ایدییور ! . . اونك قورتو-لدیغنه سوینیور ! . .

زواللی قادین، شیمدی بوتون میال سقوطدر. صوك نفسنی ویرمك اوزره بولونان زوجنك بو صوك سوزلری اونی ازییور ، بیتریور، اندیشهٔ حیات ایچنده، عذاب وجدانی آراسنده هرشیئی، حتی هویت انسانیه‌سنی اونوتیور ! . . بومسئله‌ده ، جمعیت بشریه بیله ، اوقدر کوزل، اوقدر نزیه اولان نسوانیته :

« قادینلق آکلاشلماز حل اولونماز برمعمادر! » دیه آغلییور ! . . دائماده آغلایه‌جق ! . .

اندیشهٔ حیات ! . . حقیقةً مهم اثر ! . . آکلامق

ایجاب ایدر: برزمان اول عفیف اولان، زوجنه قارشی شایان پرستش بولونان برقادین اندیشهٔ حیات ایله مضطرب، ذلیل، مقهور، بش دقیقه‌لك حظ نفسانیدن دولایی معذب اولویور، مغدور اولویور، دوشونیور، قورقویور!..

قادینك احتساسات نادمانه‌سی اوقدر طبیعی، اوقدر کوزل تصویر اولونمشدرکه، ینه راسملک قولنجه «تربیهٔ بشریه‌نك نقصانی، تربیهٔ ذهنیه‌نك ناتمام قالدیغنی بیان ایدرك محقور قالان حکیم، الك بیوك اثباتی» ایشته بوقادین اوستنده بولمشدر!..

متانت نسوانیه‌یی نظر دقتدن دور طوتمیانلر، قارشی دیه‌بیلیرزکه اغفال ایدلمسنی ایسته‌ین واغفال اولونان بوقادین، برازصوکره، حیاتی استحقار ایدرك، کندینی ذلیل، بدبخت کوره‌رك مغفلنك قارشیسنده بولونیور، بومناسبته برنتیجه ویرلمسنی ایستیور! اوت! دلیقانلی‌ده بوطلبده ایمش! قوجه‌سنك ایلك جنایتندن صوکره، کندیسنك‌ده برجنایت ایشله‌دیکنی، قاریسنی مردیوه‌ندن آتارق اولدیردیکنی سویلیور! ایکیسی‌ده اولمك آرزوسنده بولونیور! بردن بره قادین:

— «یا قوجه‌م کلیرسه؟..» دیور!..

دلیقانلی، چاره خلاص بولاجغنی تأمین ایدیور!..

چیقیور، کلبیور، کوچوك برشیشه‌یی کوستریور، بوشیشه‌یی احتوا ایدن مایع ایکیسنك ده حیاتنه خاتمه ویره‌جکدر!.. آه آه!.. شیمدی قادین صورویورکه:

— «یا چوجوغمزی کیم اولدیره‌جك؟..»

تحسین راسمه! بکا اعتماد ایدرسه‌کز، راسم بك حکایه نویسلکده‌کی صنعتکارلغنی «اندیشهٔ حیات»ك صوك صحیفه‌لرنده کوسترمشدر: دلیقانلی، سببی مجهول بر حس اضطراب ایله صفه‌یه چیقدیغی زمان، قارشیکی دیواردن بر آتش تا آلننه راست کلمش، اونی تحته‌لر اوستنه سرمشدر!..

شیمدی بوقادین پریشان وپژمرده، النده بر سلاح اولدیغی حالده، قوجاسنی قارشیسنده بولور، یابانجی، قیصیق، بوغوق برصدا اوکا «حسنه!..» دیر!.. اوزمان قادین طوکار، اوزمان قادین مدافعه حالنی اخذ ایلر!

قوجه‌سی شو اوده‌کی حق مشروعیتنی ناصل اعتدال دائره‌سنده آکلادیر، اوقوسه‌کز؟.. اون ایکی سنه‌دن بری هوسنی، آرزوسنی، حسیاتنی ناصل ضبط ایلدیکنی، زوجه‌سنه تکلیف طلاق ایلدیکی حالده کندینك بکلنه‌جکی وعدی آلیندیغنی نه طبیعی، نه رقیق برلسانله سویله‌دیکنی

بیلسه کز؟ .. قادین، هر ایکیسنك ده مغدور حیات اولدیغنی اثبات ایدر. ایکی مجرم بر برینه صاریلیر.

ضیای شمس صباحلین اوچ نعش اوزرنده تأثیرات مخربانه سنی کوستر.

لیال اضطراب! ایشته کوزل بر اثر دها! موضوعی - بك آز، قسماً - «اندیشهٔ حیات»ك موضوعنی خاطره کتیرییور! اوت! فقط بو راده کی شبهه، بو راده کی اندیشهٔ حیات ینه باشقه!

ینه تحسین راسمه! .. لیال اضطرابده ده، شو آکلاشیلماز، بیلنمز قلوب نسوانیه نك درجهٔ تحسساتنی بزه کوسترییور، بو کون بکا «قادین نه دیمکدر؟ ..» دیه بر سؤال وارد اولسه «راسمك اثرلرینی اوقویکز!» دیه جواب ویریرم! .. صوکره ده بر معتاد:

«قادینلق آکلاشیلماز، حل اولونماز بر معمادر،» دیرم.

«غم هجران» ده، بر معشوقه ایله بر همشیره محبتنی تصویر اولونیور. بر کنج همشیره سنی بختیار ایتمه دن اول، کندینك بختیار اولماسنی ایسته میور. کنجك عشقنه واقف اولان همشیره ایسه، ازدواجی ده اونوده رق برادرینك

آیری طوره‌جغی دوشوندکجه اندیشه‌ناك اولویور ! . .
کنج ، همشیره‌سنی - برابر بولونمق شرطیله - مکتب آرقاداشلرندن برینه تنکیح ایدر . آطه‌یه کیدرلر . فقط سودیکی طرفندن ترك ایدلدیکندن دولایی کنجه او بهشت دنیوی بر نیران هجران اولور ! اوراده کندی کبی آلداتیلمش ، کندی کبی طالعسز بر قادینه تصادف ایدر ، اونکله ازدواج ایدلر ، بوراده ایکی قلب مجروح برلشیر !

موضوعی پك ساده بولویورسیکز ؛ دکلمی ؟ اثری دقتله اوقودیغکز زمان یا کیلدیغکزی اعتراف ایدرسیکز .

«بیچاره کنج» ، سوداسندن زیاده انفعالات نفسانیه‌سنه مغلوب بر قادینك ایکی قلبه آچدیغی یاره‌لری کوسترر . بو اثردنده نمایاندرکه قادینك اعماق قلبنی کورمك ، اوراده اك رقیق اعصابه دوقونمق ، قادینك اعترافات قلبیه‌سنی شرح وایضاح ایتمك - هپمزدن زیاده - راسم بکك مزیات مخصوصه‌سندندر . قادینلغه دائر بزده‌ده ایی اثرلر نشر اولوندی . فقط بونلر ، ظن ایتمم که ، مثلا «کتابهٔ غم» یاخود «اندیشهٔ حیات» قدر بو مخلوق لطیفی بزه آکلاتمش اولسون ! . .

تصویر طبیعتده موفقیت ادیبانه‌سنی تحقق تأمین ایدنلردن بری‌ده احمد راسم بکدر . معیشت رومانڭ مقدمه‌لری بونی مؤید اولدیغی کبی « تجربه‌سز عشق » حکایه‌سندن نقل ایتدیکمز شو پارچه‌ده محررڭ قدرت تصویریه‌سنه برهاندر :

— « آطه‌لرڭ مناظر لطیفه‌سی اوسربست فکر ایچون پك خوش خلیالر تولیدینه سببیت ویردی . دارون ، بوخنه ـ هرکسله‌ی فلان طبیعته انجذاب ایله الندن دوشه‌رڭ بر قاچ هفته ظرفنده کتبخانه‌یه حبس ایدلدی . کنج شاعر ، متحسس یارادلمش ایدی . جبرنفس نه درجه‌یه قدر ممکن اوله‌بیلیرسه اوده انی یاپمش ایسه‌ده او وحدت‌عالمنده برطالغه‌نڭ تا اوزاقدن یووارلانه کله‌رڭ ناقل حس ، حامل لطافت ایشجه‌سنه کنار جزیره‌یه ایریشمه‌سی ، مرمره‌نڭ بعضاً برسویهٔ کبود حالنده بولنه‌رق صباحی خفیف‌سیسلر ، آخشامی رنك رنك منظور اولان چیزیکلرله بر ساحهٔ متموجه عرض ایتمسی ، قارشی یاقه ساحلنڭ برنسبت منتظمه تحتنده اوله‌ق اعوجاجلر ، یشیللی ، قوری ، یانیق ، قارلی تپه‌لرله چشم دقت اوکنده بیومسی ، ازمید کورفزنده‌سوزولن بریلکنلینڭ وضع ساکنی ، مالتپه ، استانبولدن کلن واپورلرڭ کف‌نثار لطافت اولمسی ، برقیانڭ اوزرنده‌اوتلایان اوغلاقڭ ندای طبیعیسی ، برچوبانڭ وضع غریبی ، ازدحام عالمی نقض ایده‌جك صورتده آسوده ، ازاده طوران بر قاچ جزیرهٔ خالیه‌نڭ منظره‌سی ، اوراده الوان طبیعیه‌نڭ انحلالنی ، انعکاسنی ، انتشارینی والحاصل صورطبیعیهٔ ورود وعکسنی کوسترن ، شفق ، طلوع ، غروب لوحه‌لرینڭ هرکون بشقه بشقه کورونمسی هوسات تماشاکارانه‌سنی ایقاظ ایتدی . »

بو اثرده، فائق بك نامنده بر كنج تصوير اولنيور . برسفيله‌يی سومش، اونك اوغرنده بك بيوك فدا كارلقلر كوسترمش اولديغی حالده، بر كون سفيله طرفندن الچقجه‌سنه ترك اولونيور . برزمان متأثرانه عمر كچيردكدن صوكره تأهل ايدييور . بو سفر اك علوی ، اك معزز سودايی زوجه‌سی حقنده حس ايدييور . حتی بركون اوينه كلوب كوروجه‌سيله برابر زوجه‌سنك كيجه ياتيسنه كيتدكلرينی خبر آلير آلماز فوق العاده متأثر اولمشدر ! راسم بك ، بولوحهٔ تأثری غايت طبيعی ، حسی اولارق مفصلاً ارائه ايدر ! .. برسفيله يوزندن پريشان ، برقادين يوزندن خندان اولان كنجك فلاكتی آنسزين باش كوستر ، قادين خسته اولور، تورم ايدر ! .. قادينك صوك زمانلرنده بوزوجه عاشقی بدبخت زوج تابع اولديغی برحس غريب ايله قادينك كوكسنی آچار . النی تننه تماس ايدر. قادين چكينمك ايستر. كنجك الينه برفوطوغراف كچسه. « بنی سوميورمش، بنی سوميورمش !.. » ديه‌هايقيرير!..

موضوعی نقيصه‌دار عد ايتمك حدم دكل، فقط بيان ملاحظه قبيلندن اولارق ديرم‌كه برسفيله‌نك قربانی اولمق درجه‌سنه كله‌رك همنوعنك مرحمتنی جلب ايدن بويله بر كنج باری شوصوك فلاكته اوغرامامليدی . كندی محبتنه ينه محبتله مقابله ايده‌جك برقادينله ياشامليدی !..

بر سفیله‌نك اوراق متروكه‌سی ! بو اثرده‌كی بدایع حسیه‌یی ، طبیعتی ، هر صحیفه‌سنده انكشاف ایدن كوز یاشلرینی — ولو مفصلاً اولسون — تعریف ایچون قلبمده تحمل یوقدر . وقایع حسیه‌یی آثار سائره‌یه ترجیح ایدنلره بو كوزل اثری‌ده اوقومالرینی توصیه ایدرم .

احمد راسم بك ، « كوزل النی » ده سفالت بشریه‌نك مرارتنی تصویر ایدر ، غلطه‌ده ، سفالت ایچنده ایكی قرداش بیوتور : بری اوغلان ، بری قیز ! اوغلان قیزدن بیوكدر ! . . بونلر آنالرینك تربیه كچیندیركن ، قیزه بر ضربهٔ سفالت اورولور : مغفل قادینلرك اللرینه دوشر !.. اوغلان (كه اسمی یانیدر) عشرته باشلار... آدم اولدورر . . . حبس ایدیلیر . قیز (النی) كرداب سفالته آتیلیر ، نهایت تیاترولردن برینه آقتریس اولور!.. یانی مدت جزائیه‌سنی اكمال ایدر ، محبسدن چیقار ، او كون بالتصادف النی‌نك بولوندیغی تیاترویه كیرر . قیز قرداشنی قانطو اویناركن كورور ، ایكنجی بر جنایت دها ایقاع ایدر : النی‌یی اولدورور ! « كوزل النی » فضایح سفالتك ، سیآت بشریه‌نك آیینه‌سیدر ! . .

بو كزیده اثر فرانسزجه‌یه ترجمه اولونمشدر .

«كتابهٔ غم» «كلنجه، اثر كزيده برطرز و اسلوب ايله انتشاره باشلادى. بوبابده‌كى مطالعاتم يومى معلومات غزته‌لرنده مندرجدر. يالكز شو قدر سويليه‌لم كه «كتابهٔ غم» تقليدى نا قابل اولان آثاردندر. «كتابهٔ غم» يالكز احمد راسمدر. اونك هويت معنويه‌سندن عبارتدر. اونك كوز ياشلريله، انينلريله، ضربات قلبيه‌سيله دولودر. تاريخ ادبياتده «كتابهٔ غم» ايله «عمر ادبى» نك احراز ايده‌جكى موقع ممتاز، ابديدر.

احمد راسم بك، «عمر ادبى» سنده، مملكتمزده موجوديتلرى عطوفتلو احمد مدحت افندى حضرتلرى طرفندن بيلديريلن وكنديلرينه «ده‌قادان» نامى علم اولان برقسم يازيجيلرك مسلك سقيملريله ماهيت ادبيه‌لرينى شرح و ايضاح ايدرك لسانمزه، ادبياتمزه پك بويوك خدمتلر ابراز ايتمشدر!..

بو اثر كزيده‌ده «بر مزار شكوفه‌دار» «انفعال» «پك كوزلسك» «فطوغرافم» «توبه‌كار» «پاره سسى» كبى بر چوق مقاله‌لر كورولور، كه زيور حافظه اولسه سزادر.

عسكر اوغلى! ايشته كتابهٔ غم مؤلفنك بر اثر

برکزیده‌سی دها ! احمد راسم بك بوکوزل اثرنده قلب حمیت مشحوننده‌کی حماست عثمانیه‌یی ـ اقران و امثالنه نمونهٔ امتثال اوله‌جق صورتده ـ تصویر ایتمشدر. محاربهٔ اخیره‌یی مصور اولان بو اثرده مندرج اولان وقایع بر حمیت مجسمه صورتنده کوسترلمش اولدیغندن کوستردیکی تأثیرات لوحه لوحه چشم ممنونیتله منظور اولیور . بوراده زوج و زوجه ، بیوك والده‌یه عائد بولنان حسلر آیری آیری عمیق ، دقیق ، طبیعی بر صورتده ارائه اولنیور. راسم بکك آثار منتخبه‌سی ایچنده مهم برموقع احراز ایدن حکایه‌لرەن بری‌ده ایشته بودر .

الحاصل ، احمد راسم بك ، بو ادیب محترم برچوق غزته‌لرك سرمحررلکلرنده بولنه‌رق ، امثالندن زیاده ابراز مساعی ایتمش وثروت آثاریله کتابخانهٔ مایمزی تزیین ایلمشدر .

« خالق لوح و قلم سعینی مشکور ایتسون »

صوك

3 1761 07130397 8

DR
504
K4
1890